

ЗНВЗ «Школа-дитячий садок» для дітей з порушенням слуху
міста Хмельницького

Заєць В.А.

Цікаві завдання для чіткої вимови звуку [л]

Хмельницький
2012

МК-5

Схвалено науково-методичною радою
ЗНВЗ «Школа-дитячий садок» для дітей з порушенням слуху
міста Хмельницького протокол №5 від 03.01.2012р.

Укладачі:

Заєць В.А., вчитель корекційної роботи ЗНВЗ «Школа-дитячий садок» для дітей з порушенням слуху, вчитель I категорії

Рецензент:

Гериш Н.І., заступник директора з виховної роботи ЗНВЗ «Школа-дитячий садок» для дітей з порушенням слуху, вчитель-методист

Відповідальні за випуск:

Воробель Г.М., директор ЗНВЗ «Школа-дитячий садок» для дітей з порушенням слуху

Цікаві завдання для чіткої вимови звуку [л]

Методичний посібник для вчителів-дефектологів / Заєць В.А.
Хмельницький, 2012. – 52с.

У посібнику містяться методичні поради та ілюстрований дидактичний матеріал для автоматизації вимови звуку [л] у дітей, що мають порушення слуху. Запропоновані завдання можна використовувати комплексно, чи вибірково. Завдання мають навчально-розвивальний характер, тож робота дитини не викличе швидкої втоми.

Поданий матеріал призначений для вчителів-дефектологів.

Комп'ютерна верстка: Заєць В.А.

Мова не є природженою здатністю людини, вона формується у дитини поступово, разом з її зростанням і розвитком. Втрата слуху впливає на мовний розвиток дитини. Такі діти потребують спеціального навчання. Тому одне з основних і спеціальних завдань шкіл для дітей з вадами слуху є формування в учнів словесної мови. Діти з вадами слухової функції мають цілу гаму суттєвих специфічних недоліків у вимові як окремих фраз, слів, так і окремих звуків. Структурні, лексичні, граматичні недоліки спотворюють мову. А спотворена мова не може бути засобом спілкування. Тому діти з вадами слуху не можуть вступати в контакт з оточуючими, що, в свою чергу, впливає не тільки на їх мовний розвиток, а і на загальний розвиток особистості. Дефіцит слухової інформації породжує різні відхилення у мовному розвитку дітей. Для їх подолання вирішальне значення мають спеціальні заняття з розвитку слухового сприймання. Головним завданням цих занять є розвиток слухової чутливості, реалізація слухових резервів дітей для більш швидкого і ефективнішого формування їх усної мови.

Якщо в різних видах предметної діяльності взірець може виявитись в матеріальній формі, то в навчанні вимови результат не є конкретним, тобто не матеріальний, а виступає у формі певних правил, словесних вимог. Це певною мірою ускладнює самоконтроль навчання вимові. Тому завдання вчителя – виховувати самоконтроль в учнів з першого дня перебування в школі, тобто вчитель повинен залучати дитину до участі в постановці найпростіших вимог і контролю їх виконання.

Пропонуємо вашій увазі зошит з завданнями на закріплення вимови звуку [л].

Положення органів артикуляційного апарату при правильній вимові звуку [л].



- губи набувають положення наступного голосного звука;
- зуби злегка розкриті; звужений кінчик язика упирається у верхні різці або альвеоли;
- корінь язика піднімається до м'якого піднебіння;
- бічні краї язика не стискаються з верхніми кутніми зубами, а тому видихуваний струмінь повітря проходить крізь щілину, що утворюється між ними;
- м'яке піднебіння закриває прохід в носову порожнину;
- голосові зв'язки вібрують.

Вправи для підготовки артикуляційного апарату до постановки звуку [л].

Доцільно давати учням такі вправи, які є елементами правильної артикуляції: загинання кінчика язика на верхню губу, зуби; облизування кінчиком язика піднебіння із зупинкою біля верхніх передніх зубів; зімкнення кінчика язика з верхніми зубами та видихування повітря через бокові краї язика. Якщо учневі важко утримувати кінчик язика біля верхніх зубів, його можна прикусити зубами.



- ***"Лопаточка".***



Виробляти вміння тримати язик в спокійному положенні. Широкий язик висунути, розслабити, покласти на нижню губу. Слідкувати, щоб язик не тремтів, лежав спокійно.



- ***"Чашечка".***

Рот відкрити широко. Язик широкий підняти доверху, тягнути до верхньої губи, але не торкатися.



- ***"Голочка".***

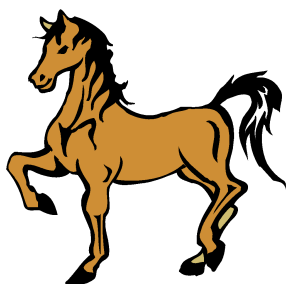
Рот відкрити. Язик висунути вперед, зробити вузьким з загостреним кінчиком, а потім розслабити широко "лопаткою".



- ***"Гойдалка".***

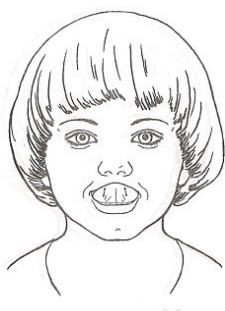
Висунути вузький язик. Тягнутися язиком по чергово спочатку до верхніх різців, потім до нижніх. Рот при цьому не закривати. Вправа проводиться під лічбу 10-15 разів.

- ***"Індичата".*** Відкрити рот , покласти широкий язик на верхню губу та виконувати погладжувальні рухи вперед-назад, слідкувати за тим, щоб широкий язик не відривався від губи. Рухи виконувати спочатку безшумно, а потім додати голос (виходить щось схоже на бл-бл-бл)



- **“Конячка”.**

Присмоктати язик до піднебіння, клацнути язиком. Клацати повільно, сильно. Розтягувати під’язикову зв’язку. Виконати 10-15 разів.



- **“Смачне варення”.**

Висунути широкий язик, облизати верхню губу та заховати язик за верхні зуби. Повторити 10-15 разів.

Постановка звуку Л Постановка звука здійснюється різними способами. Користуючись способом наслідування, вчитель перед дзеркалом показує і пояснює положення язика, вимовляє звук і пропонує дитині наслідувати показані дії. Якщо використовуються інші звуки, учневі пропонують протяжне вимовляти голосний а (о, й, у} одночасно кінчик язика притискувати до верхніх зубів (або прикусувати зубами). Автоматизація в цих випадках починається із закритих складів (ал, ол .), якщо даний спосіб не ефективний; можна використати для вироблення правильної артикуляції приголосний б. Учень повинен кілька разів підряд вимовляти звук б і просовувати одночасно язик між зубами. Утворюється сполучення бл. Потім язик треба перевести між зуби і, нарешті, за зуби.

Губно-губна вимова л або заміна його звуком у усувається після того, як дитина усвідомить відмінність у положенні губ при правильній вимові і у випадках неправильної, що проявляється в надмірній активності губ. У даному випадку

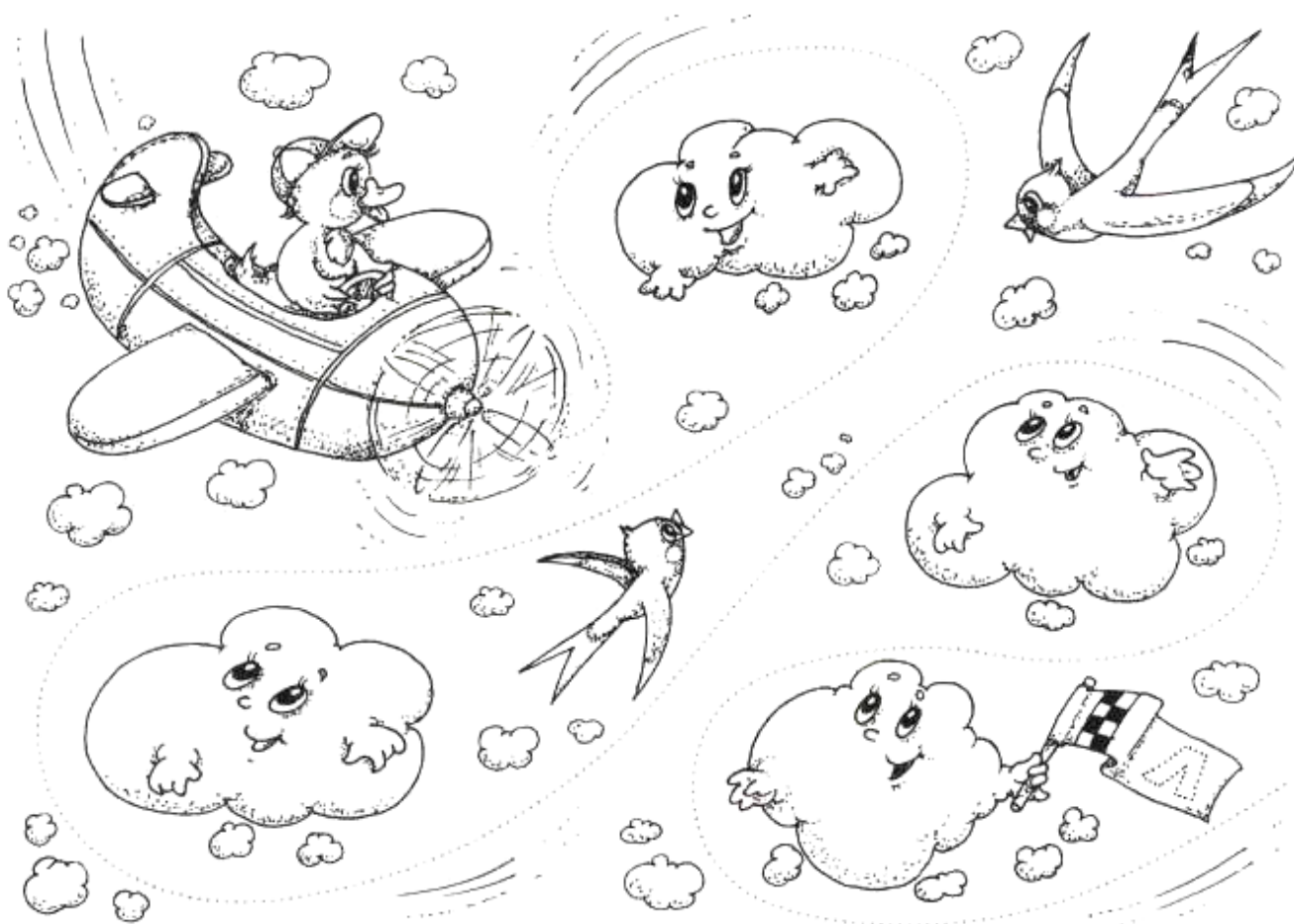
більш ефективний спосіб постановки звуку л від голосного а. Важливо, щоб учень навчився робити зімкнення кінчика язика і верхніх зубів при відкритому роті (положення звуку а) і, не змінюючи положення губ, вимовляти склади ла, ал лише язиком. Автоматизацію звуку л у цих випадках краще проводити в сполученні з губними й губно-зубними приголосними (алпа, пла, алфа, фла). У випадках заміни звуку л м'яким л рекомендують починати роботу з навчання відтворювати сідлоподібне положення спинки язика. Для цього треба загнути кінчик язика на верхню губу з подальшим видихом повітря по бокових краях язика. Потім пропонується аналогічна вправа, але кінчик язика загинається вже на верхні зуби. Після засвоєння цього положення кінчик язика переноситься в ротову порожнину (за зуби).

Ігри із звуконаслідуванням.

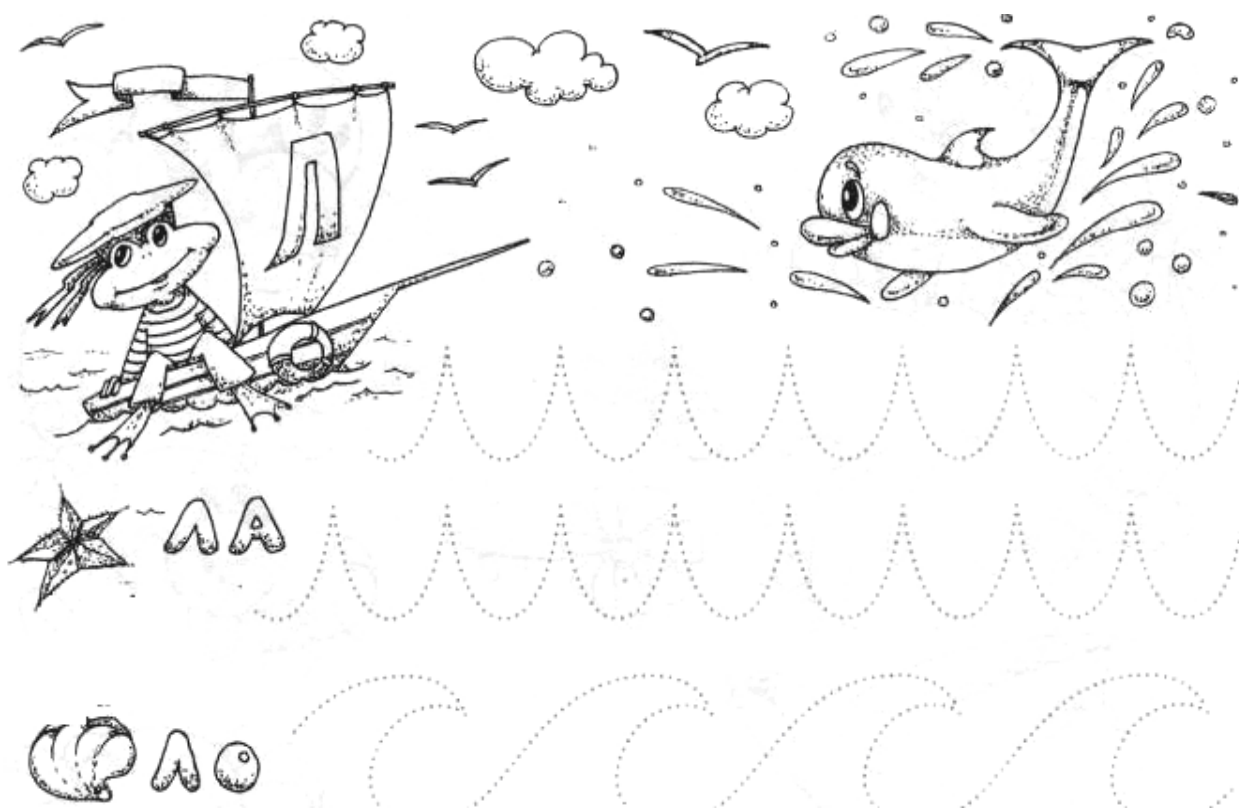
Допоможи індікові зібрати зерно: промовляй БЛУ – БЛУ і одночасно обводь олівцем пунктирні лінії.



Проведи по лінії польоту спочатку пальчиком, а потім олівцем, одночасно промовляй ЛЛЛЛЛ



Подивись, які різні хвилі. Проведи по них спочатку пальчиком, а потім кольоровим олівцем, промовляй склади.



Проведи лінії, не відриваючи олівця від аркуша, повторюй «Алло», «Алло».



Прочитай склади

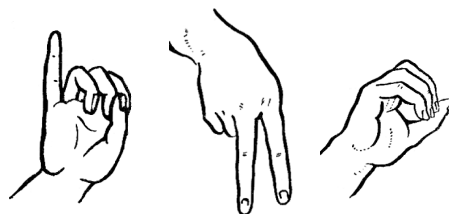
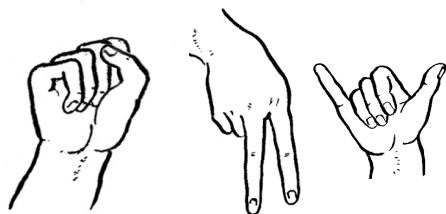
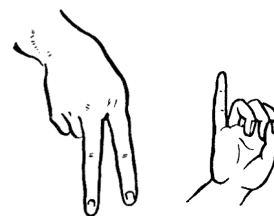
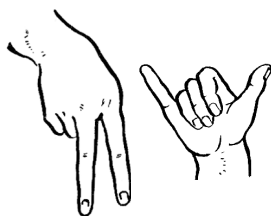
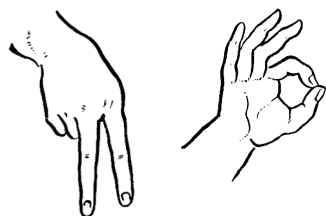
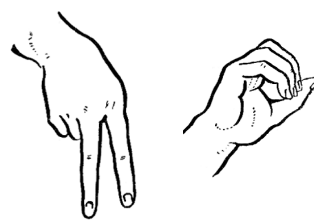
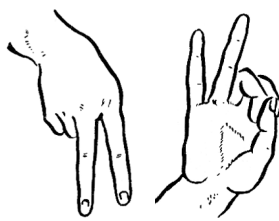
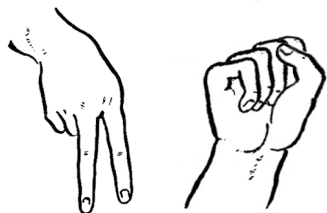
ЛА ЛО ЛУ ЛЕ ЛІ ЛІ

АЛ ОЛ УЛ ЕЛ ІЛ ІЛ

АЛА ОЛО УЛУ ЕЛЕ ІЛІ ІЛІ

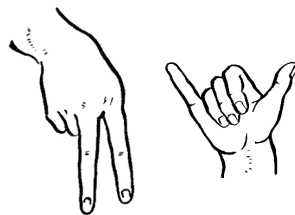
АЛО ОЛА УЛЕ ІЛА УЛА ЕЛІ

ЛАВ ВЕЛ ТІЛ ЛИС ЛОП ЛАМ

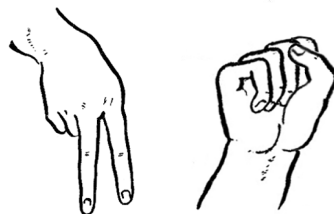


Поєднай склади

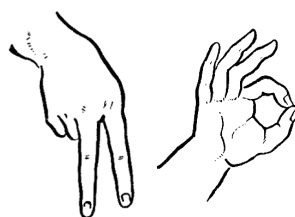
ЛА



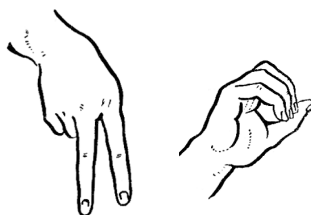
ЛО



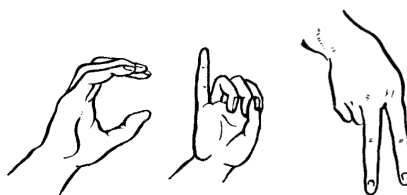
ЛЕ



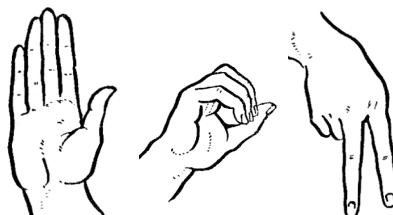
ЛУ



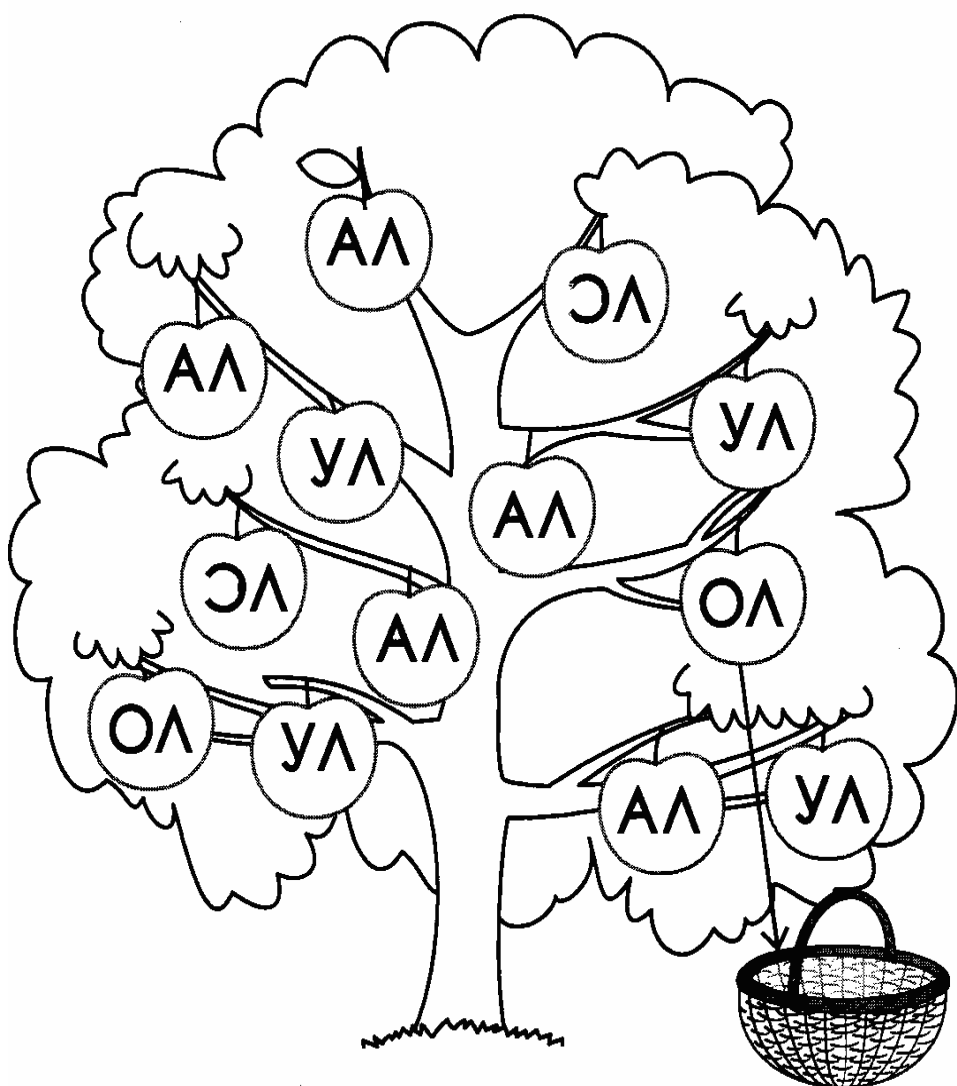
БЕЛ



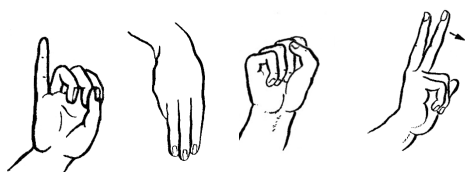
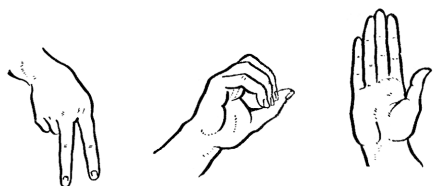
СІЛ



«Збери» склади у кошик, за зразком.



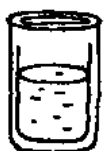
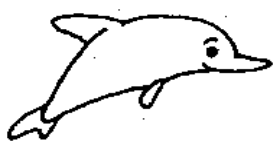
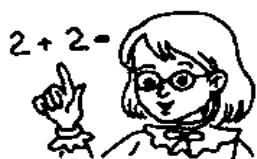
Поєднай слово і малюнок



Назви малюнки



Підпиши малюнки

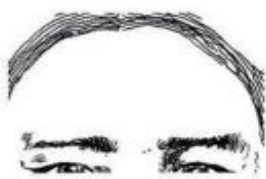


Підпиши малюнки





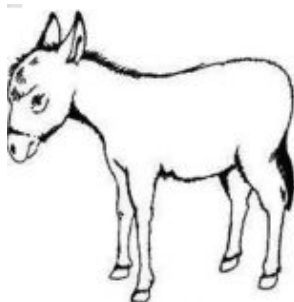


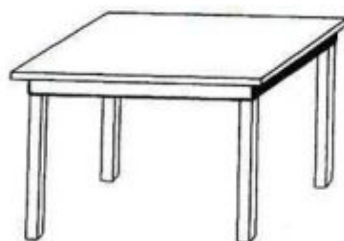


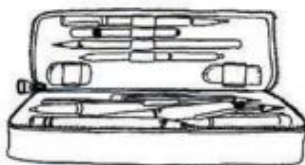












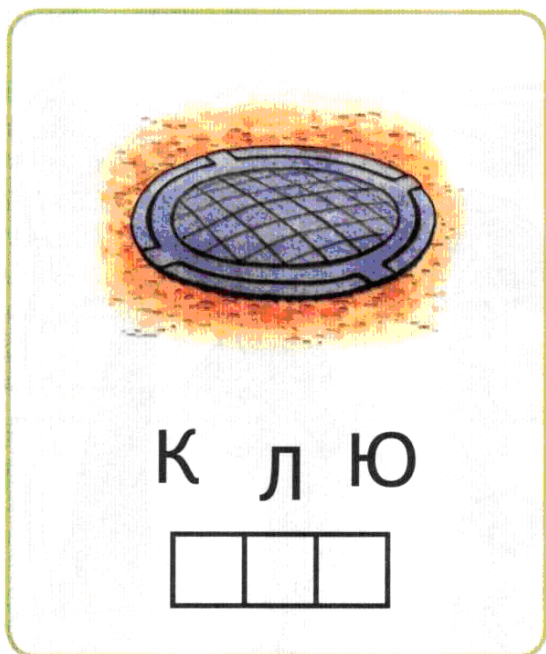


Допоможи Мальвіні порахувати квіти в букеті. Один тюльпан, два тюльпани,

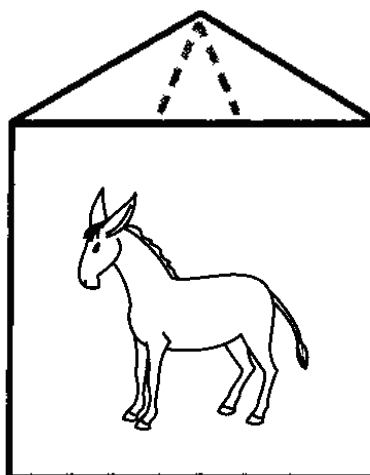
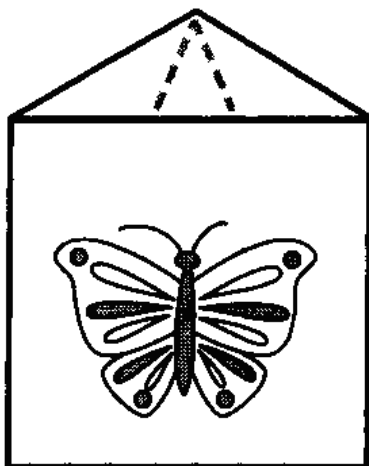
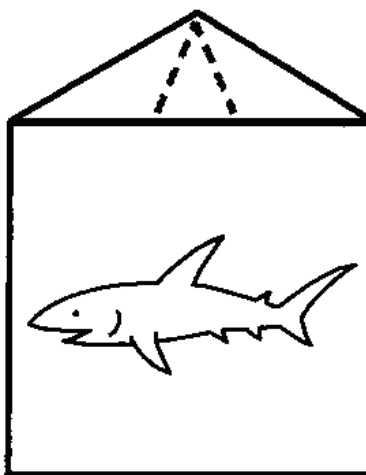
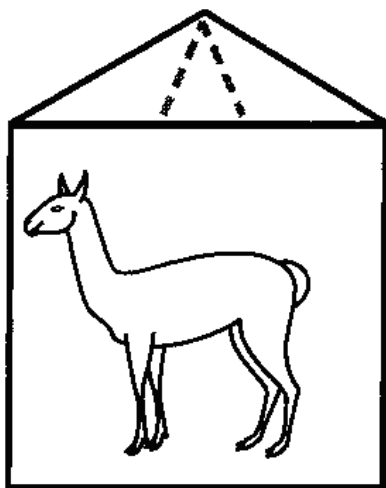


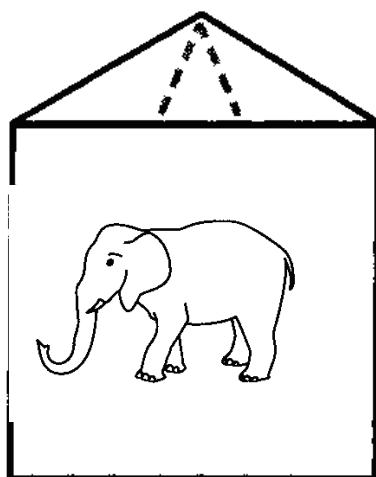
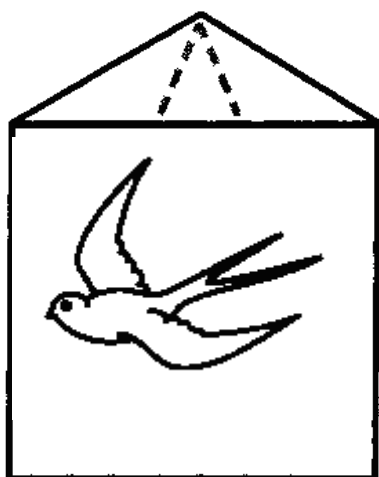
Вправа «Слово розсипалось».

Уважно подивись на малюнки, назви їх. В пустих клітинках напиши назви предметів.

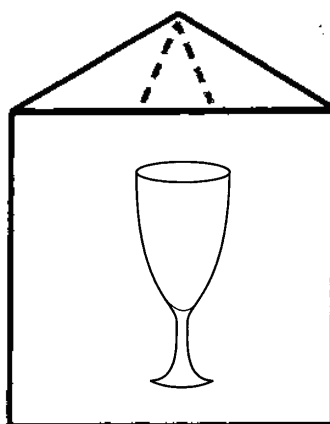
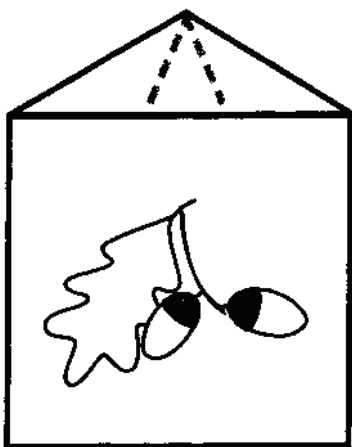
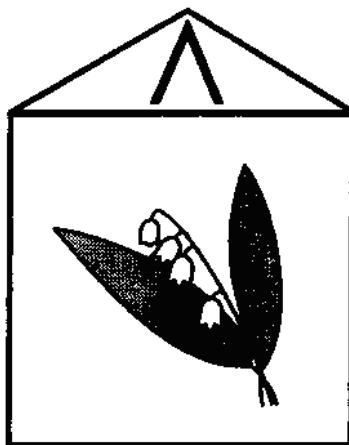
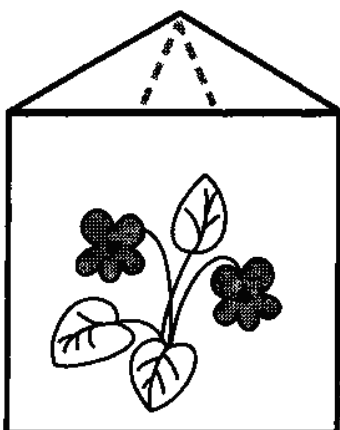


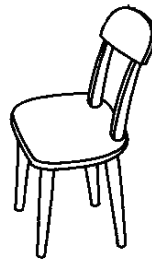
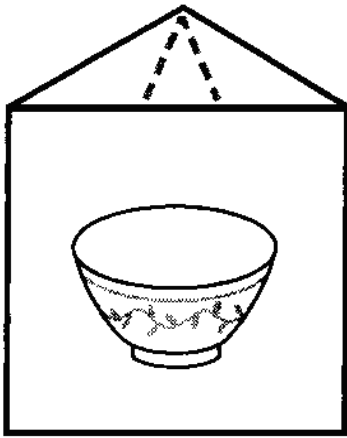
Хто живе в будинку?



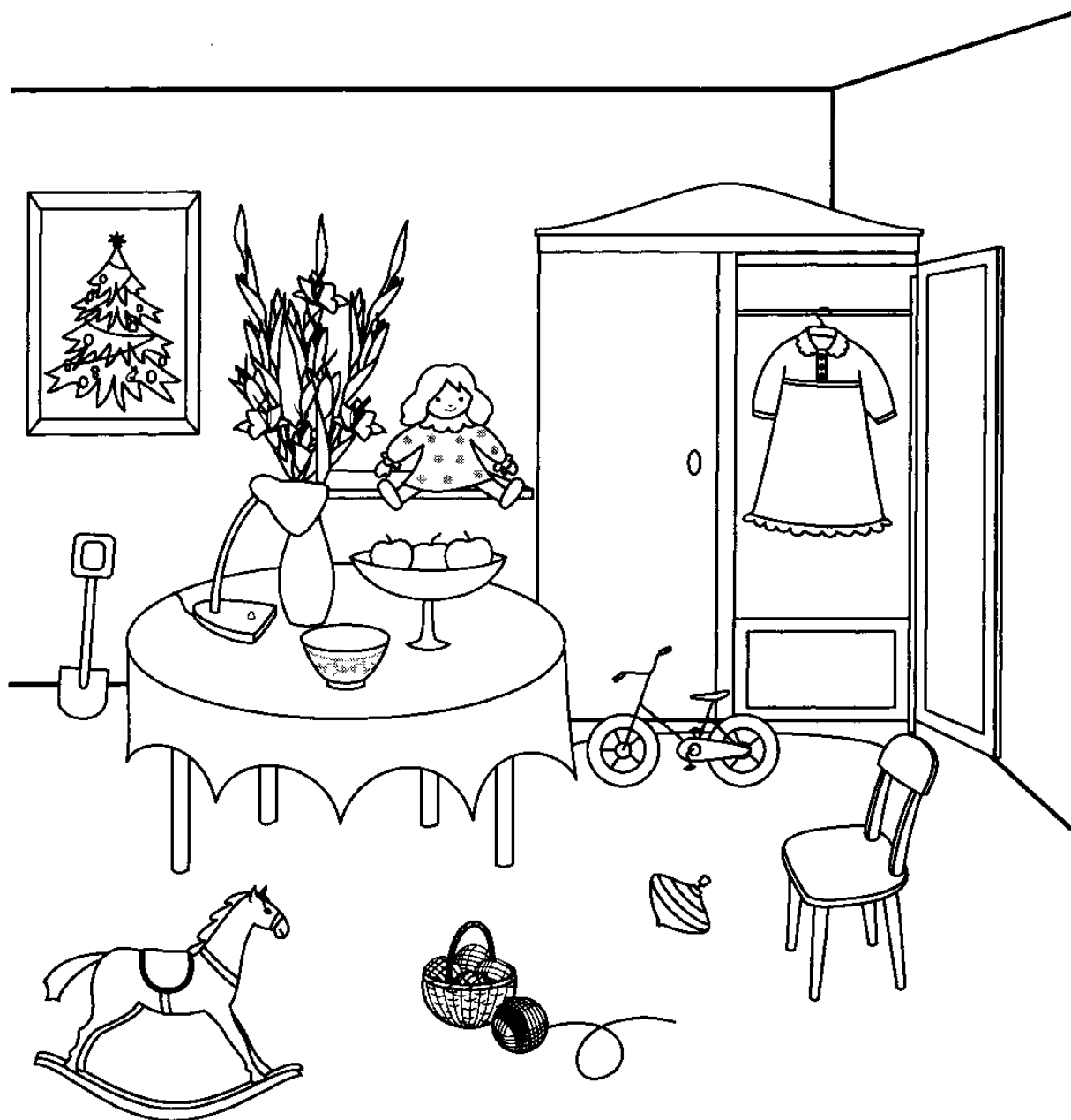


Що є в будинку?





Назви предмети, що є на малюнку зі звуком [л]



З'єднай буквосполучення з відповідними малюнками.

ЛА

ЛЯ

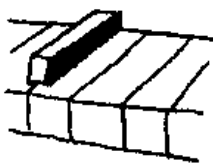


КЛО

КЛА

КЛУ

КЛЕ

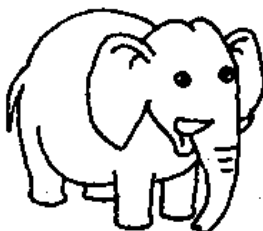


СЛО

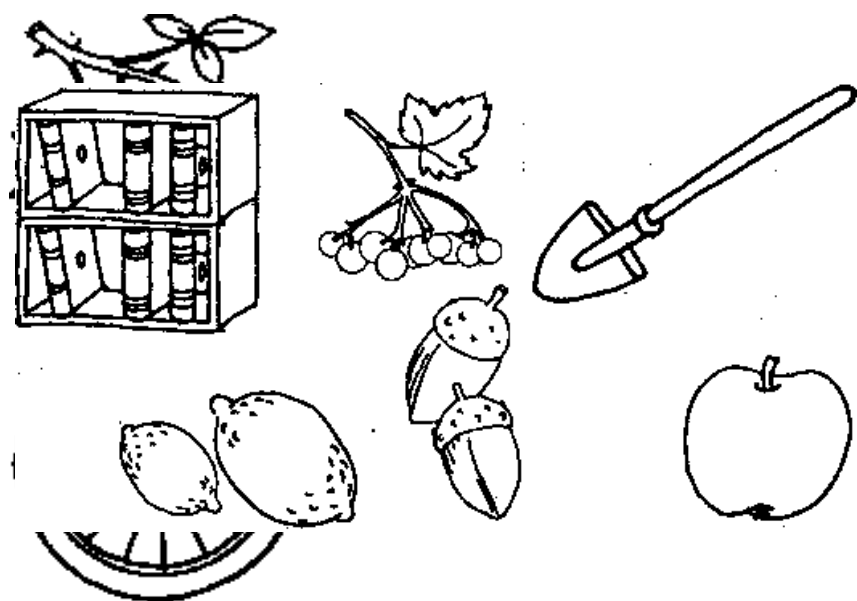
ГЛО

СЛИ

ГЛЕ



Склади назви малюнків за таблицею складів.

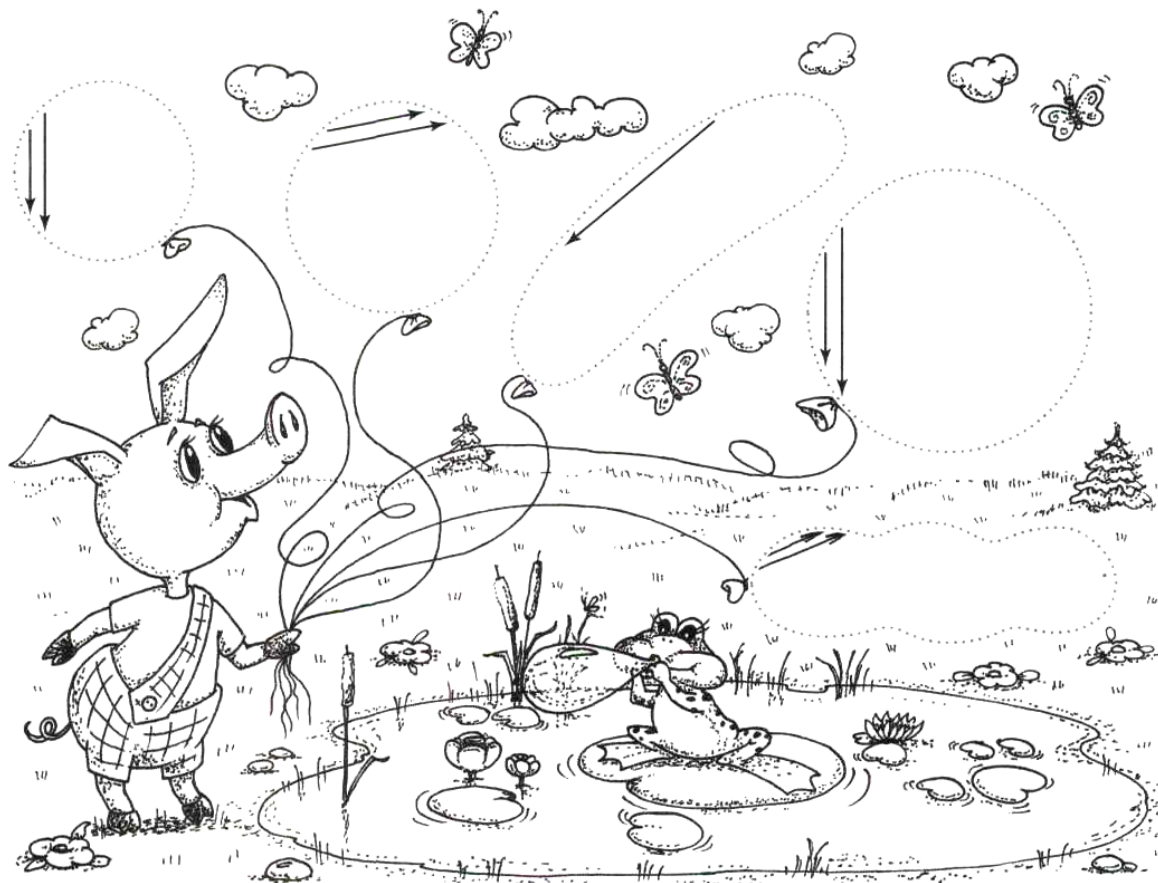


ма	то	на	ло	ка
по	ця	па	та	жо
лу	со	ді	ко	ле
мо	ни	яб	ла	ли

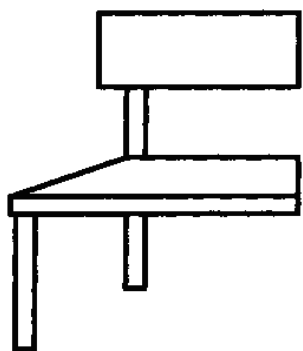
Розфарбуй



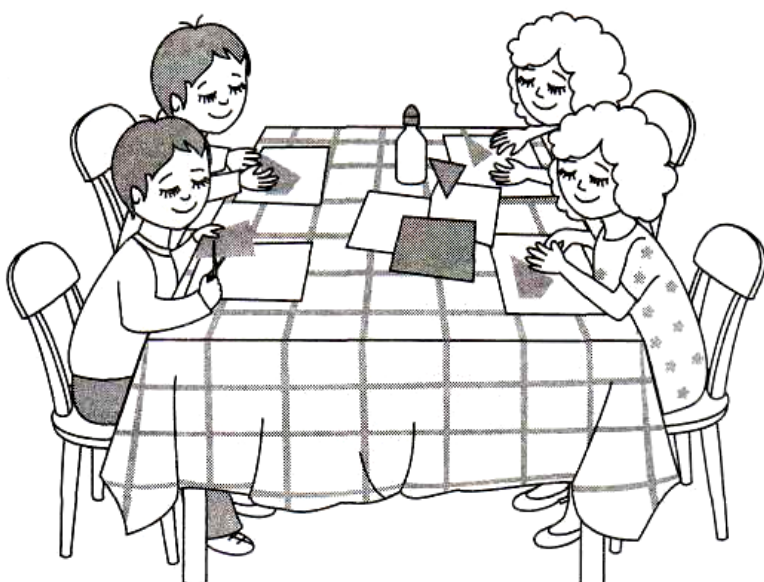
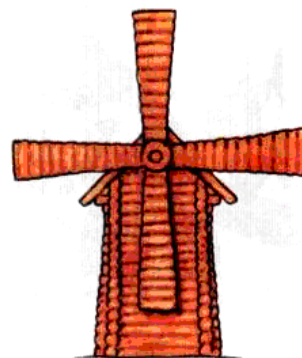




Домалюй, назви малюнок.



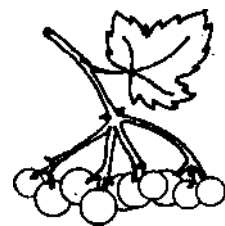
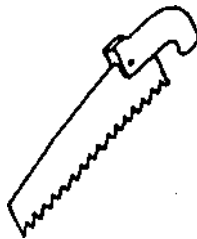
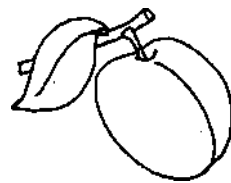
Назви, які аплікації робили діти



Розглянь і назви квіти. Яка квітка зайва? Чому?



З'єднай малюнки в пари



З'єднай словосполучення з відповідними малюнками.

Кислий смак у



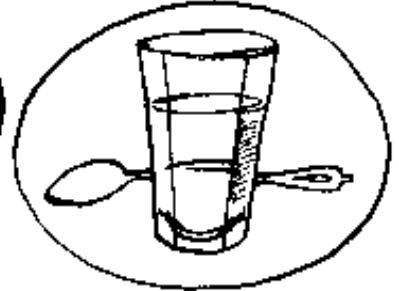
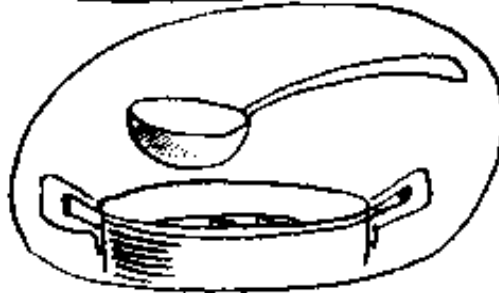
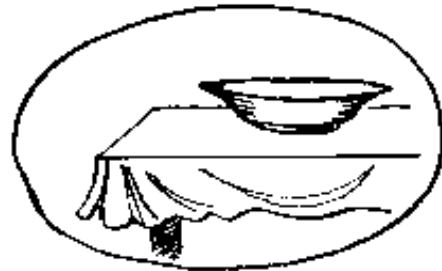
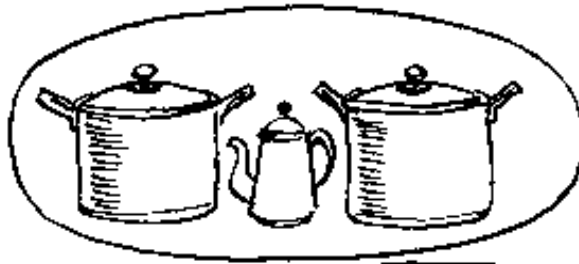
Солодкий смак у

Солоний смак у

Що робить гном?



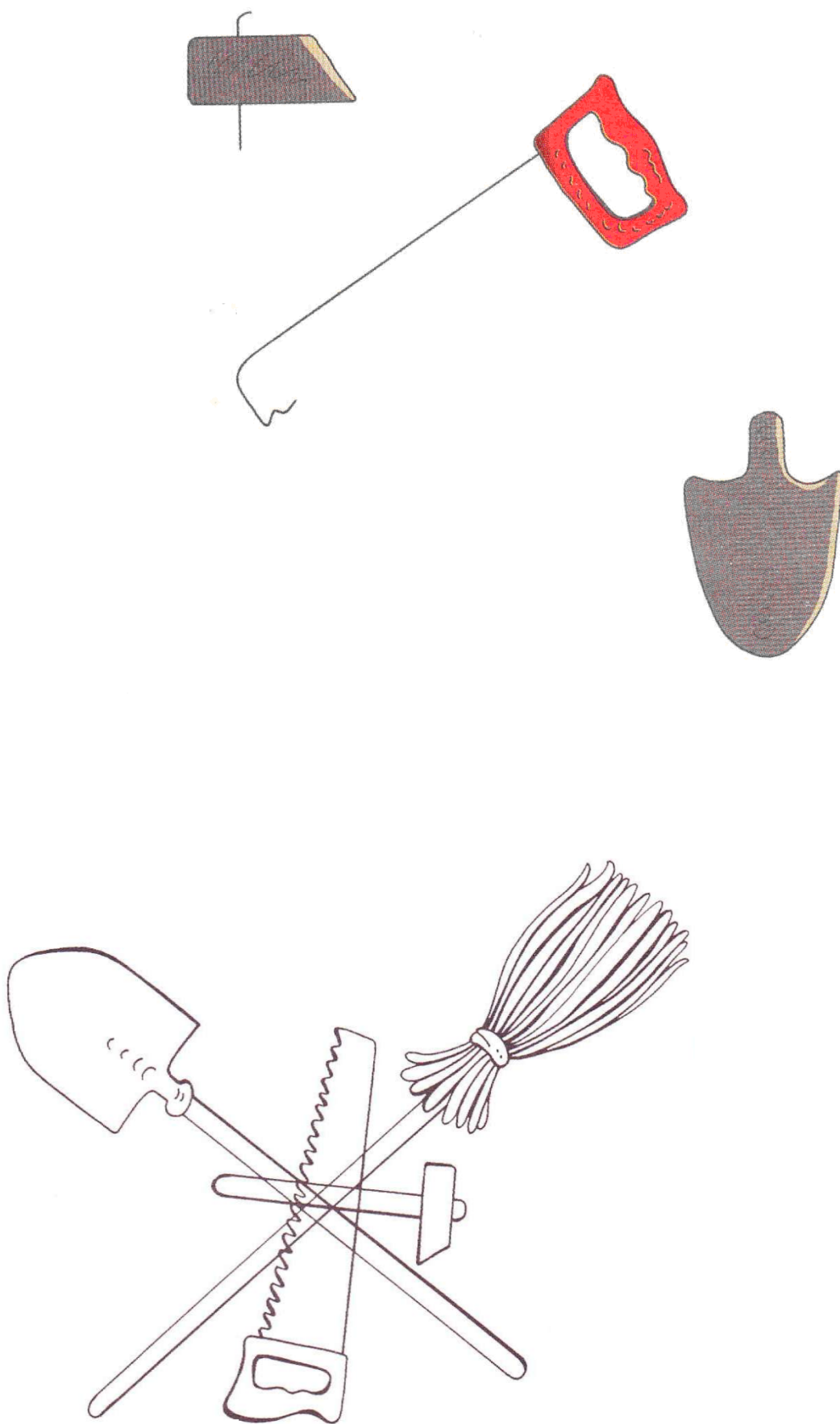
Де знаходяться предмети?



Назви предмети, які ти бачиш на малюнку. Для чого вони потрібні?

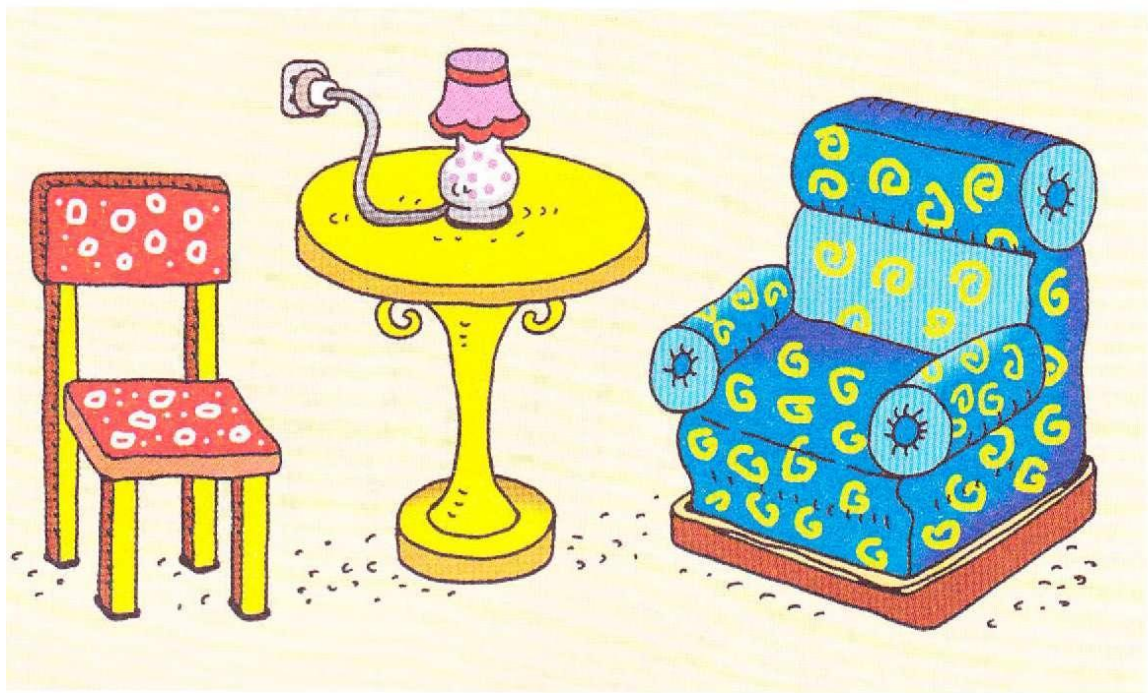


Назви інструменти. Чого не вистачає?



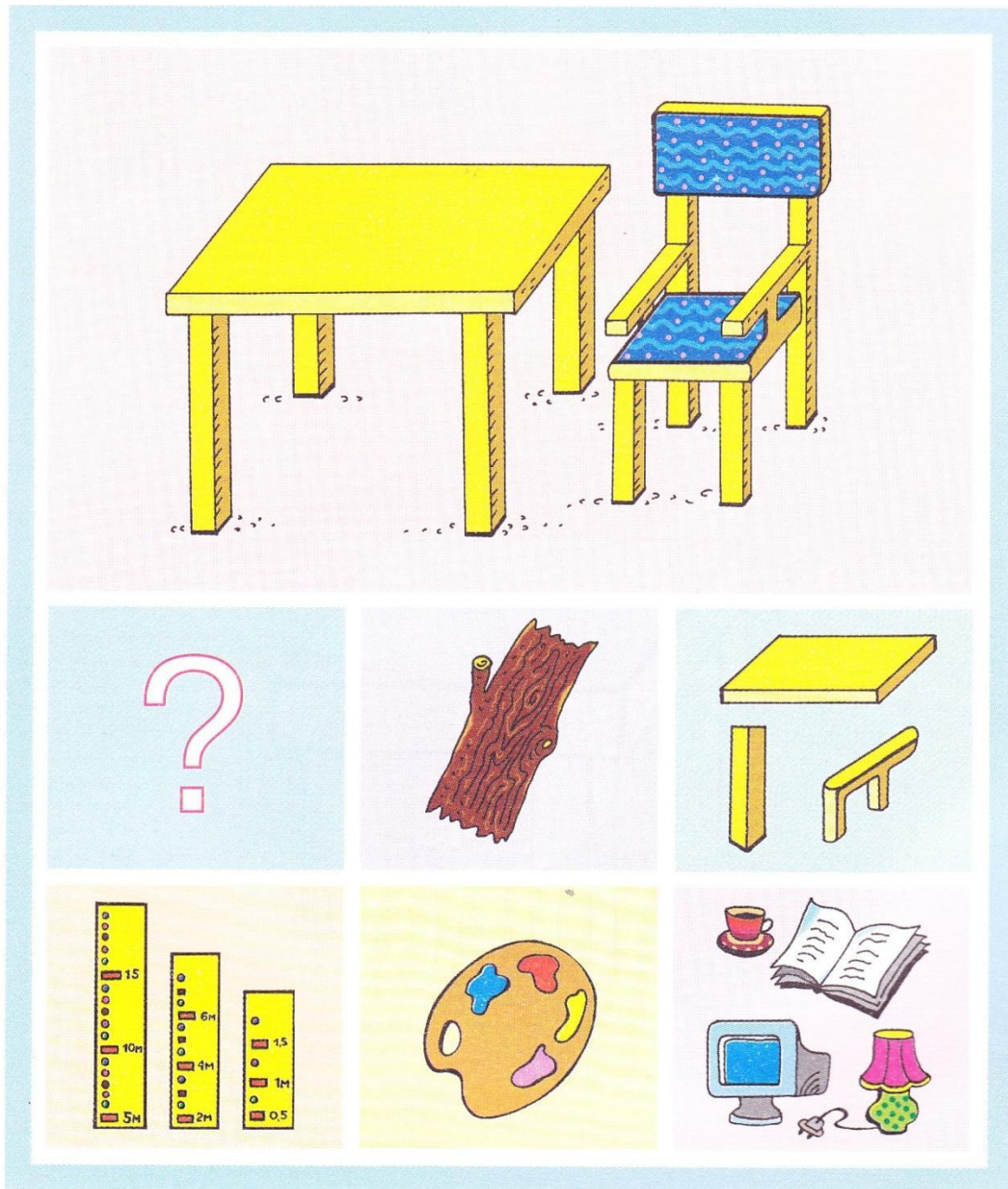
Що спільного, що відмінного?

Порівняй малюнки.

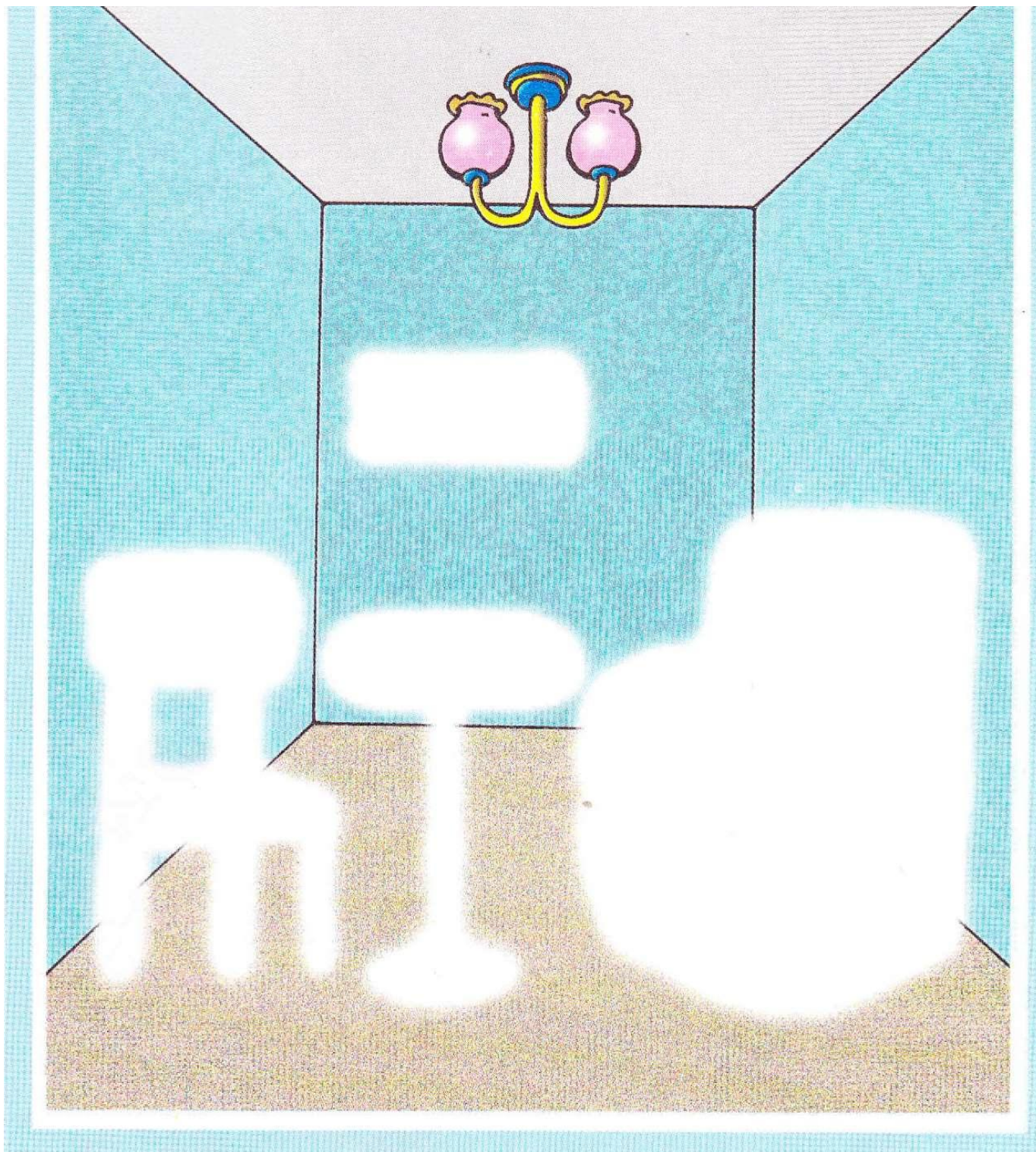


Опиши малюнки за планом

1. Що це?
2. Матеріал з якого зроблено.
3. Частини меблів.
4. Величина
5. Колір.
6. Призначення.



Що є на малюнку? Чого не вистачає?



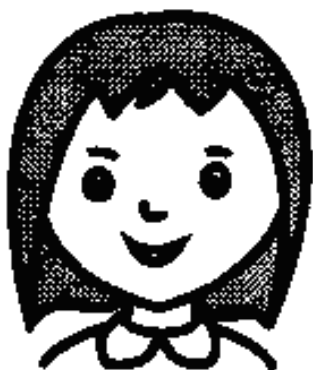
На малюнку є дві дівчинки Ліза і Алла. Ліза - грязнуля, а Алла - чистюля. У Лізи весь одяг брудний, його треба прати. У назві її одягу є звук [л]. Знайди одяг, назви його, домалюй брудні плями.



Скажи навпаки

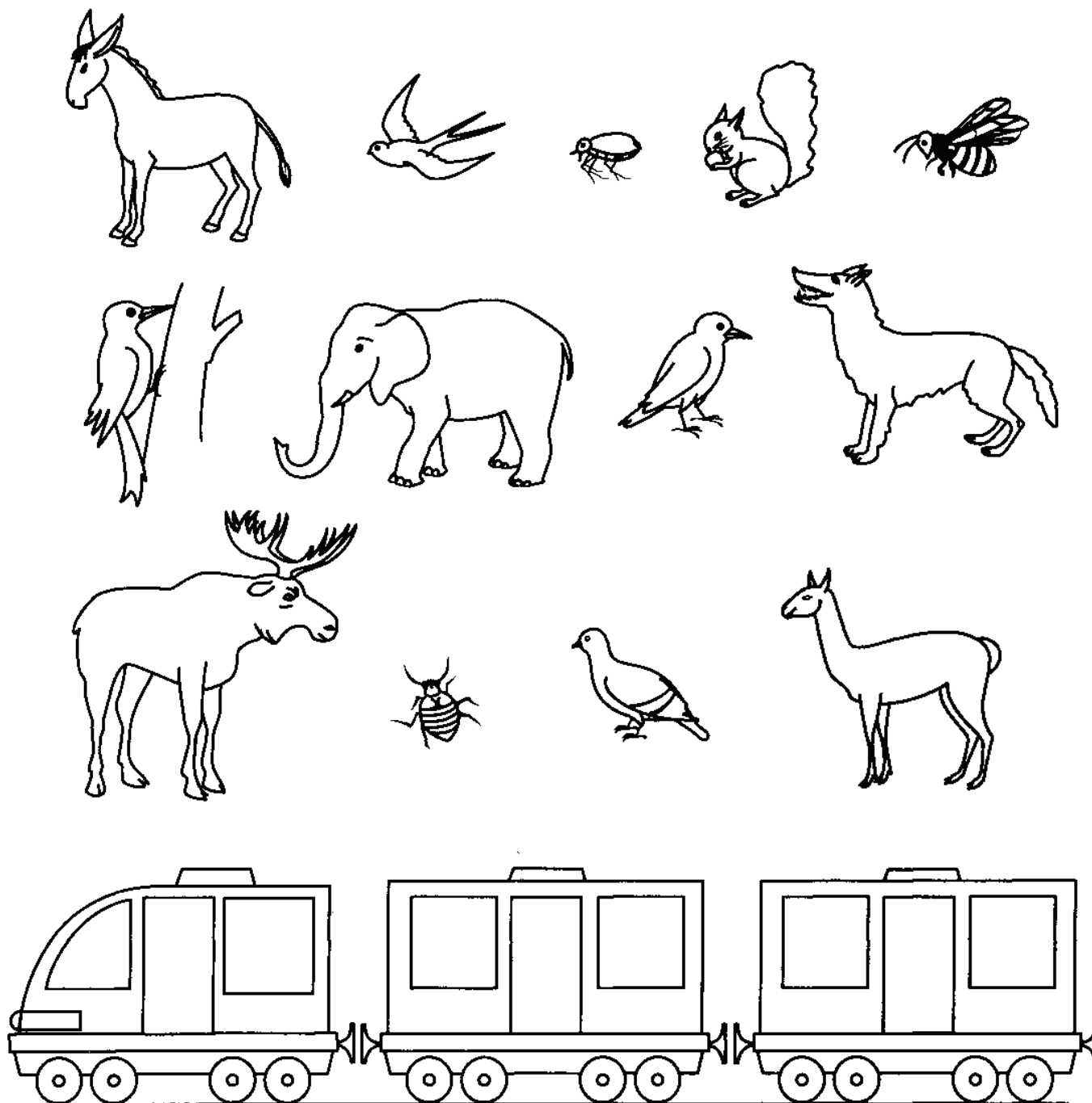
Молоко буває гаряче, а буває і -

Людина буває стара, а буває і -
Волосся буває темне, а буває і -.....



Вправа «Назви малюнок, визнач місце звука [л] у слові.

У звука Л були гості. Потрібно їх посадити у вагони. Гостей зі звуком **Л** на початку слова посади в перший вагон, зі звуком **Л** в середині слова – в середній вагон, зі звуком **Л** в кінці слова – в останній вагон. Намалюй стрілочки від пасажира до вагона, в якому він буде їхати.



Розглянь уважно малюнки. Що спільне, що відмінне?

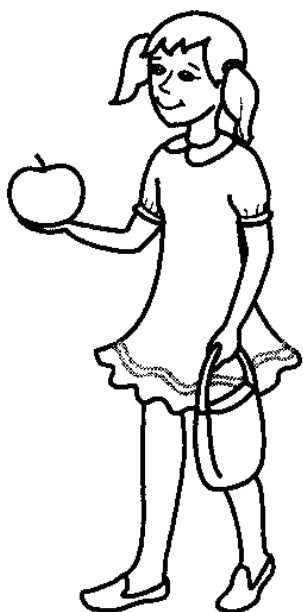


Прочитай, розфарбуй.



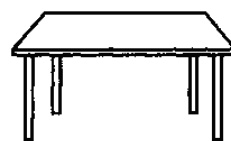
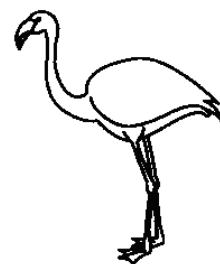
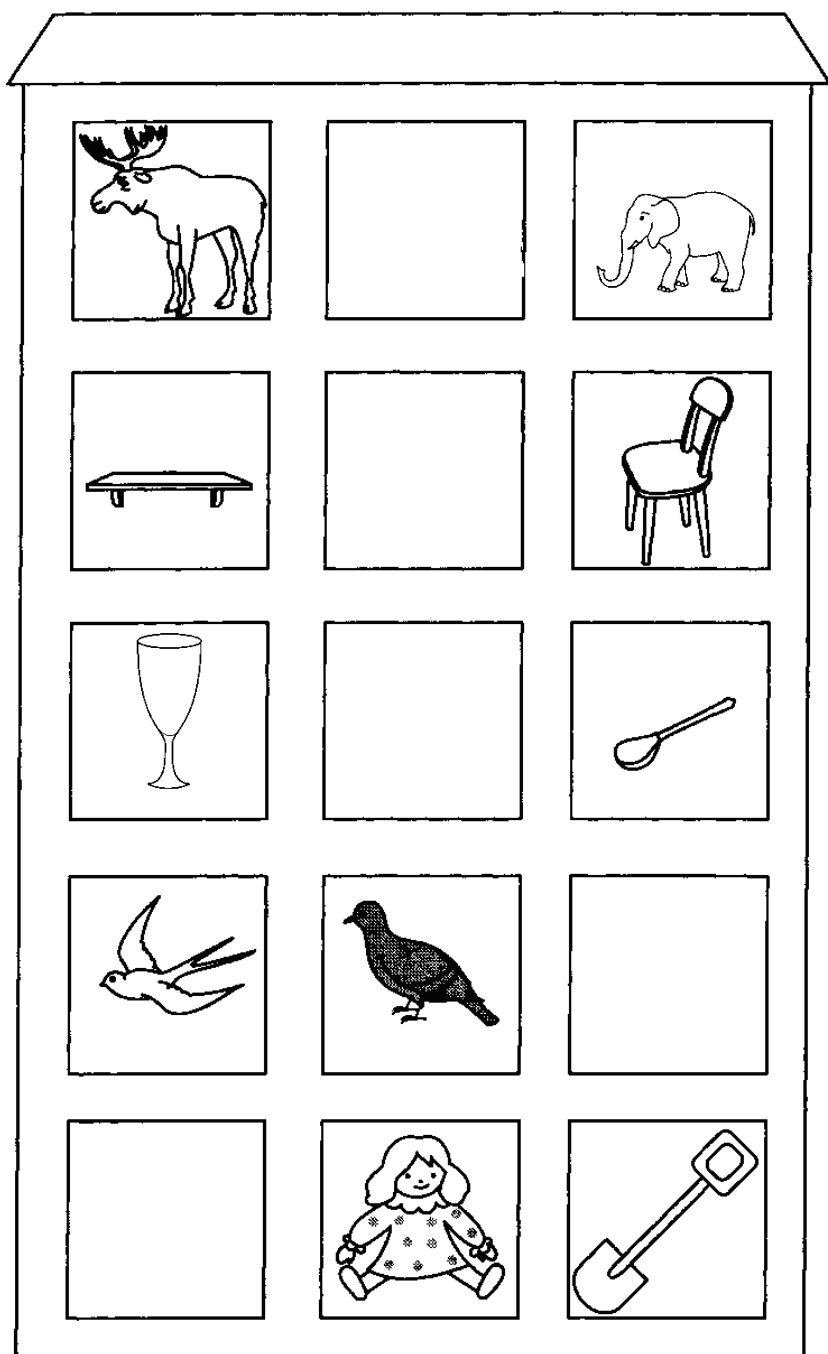
Це Міла. У Міли голубі очі, червоні губи і жовте волосся. Міла одягла біле плаття, білі колготи, голубі буси, фіолетові туфлі і взяла голубу сумку. В сумці у Міли велике спіле яблуко.

Це Ліда. Ліда одягнула голубе плаття і пішла у магазин купити яблуко. Ліда купила яблуко. Яблуко було велике, червоне, спіле. Міла з'їла яблуко.

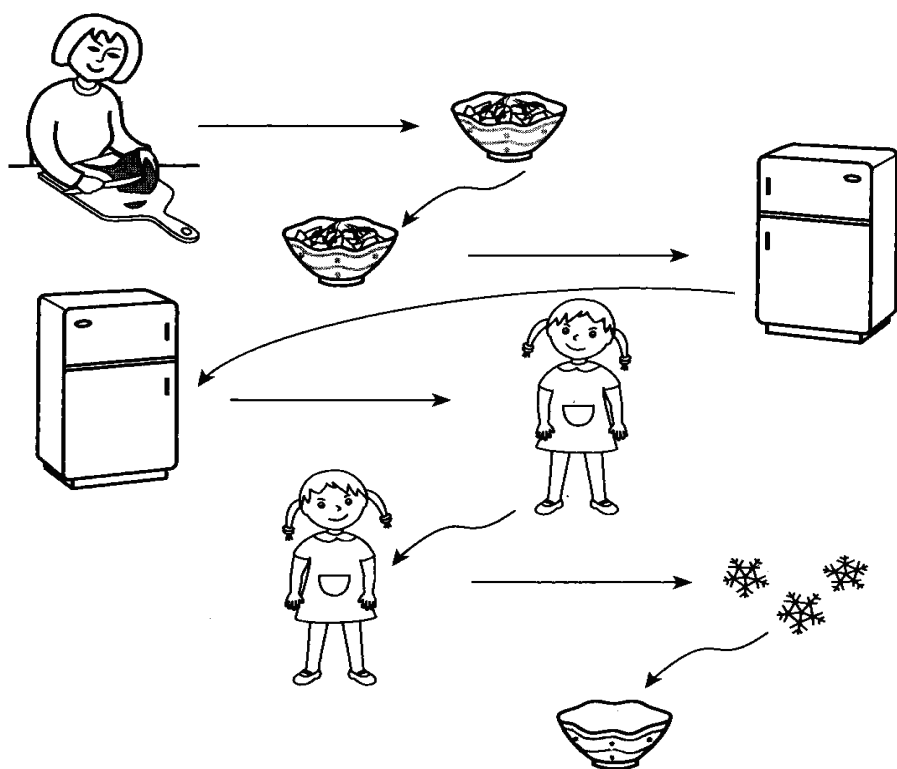


Підбери малюнок.

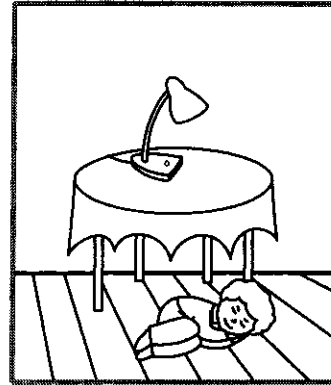
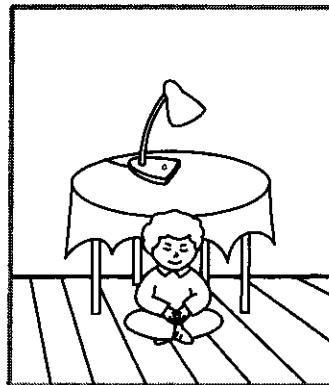
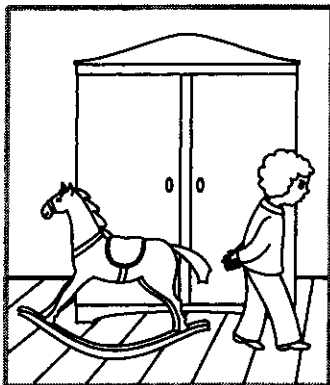
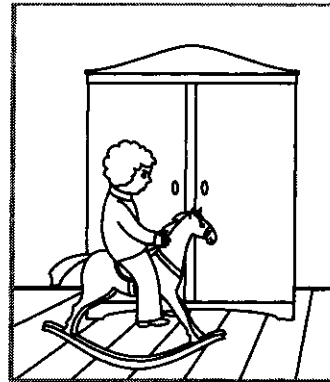
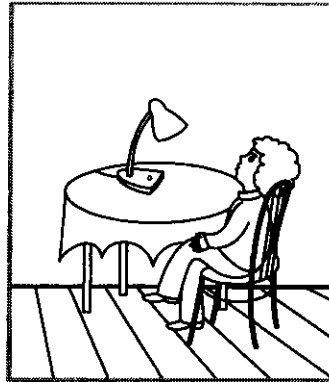
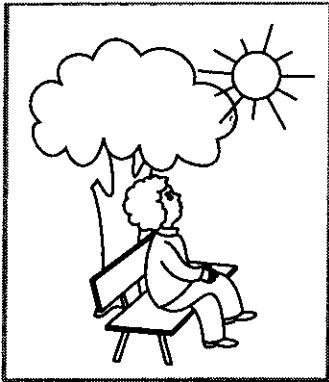
Назви малюнки, що є у віконечках. Знайди малюнок, що підходить і стрілочкою розмісти у пустому віконечку.



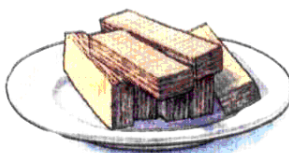
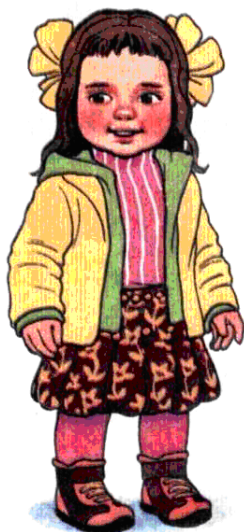
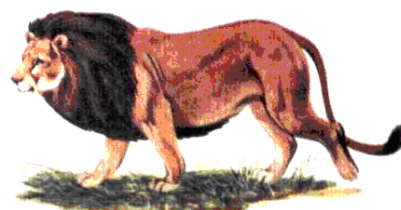
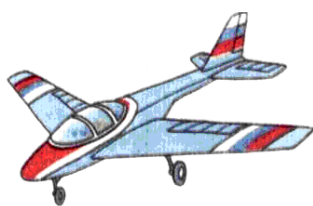
Розглянь малюнки, склади розповідь.



Склади речення за малюнками



Склади речення про Льоню і Аліну.



Прочитай текст. Розглянь малюнок.

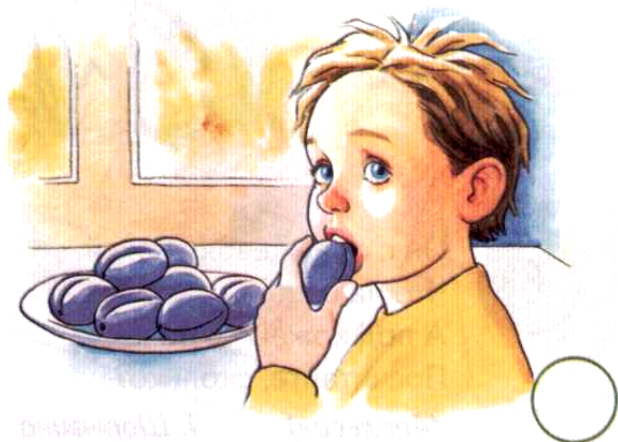
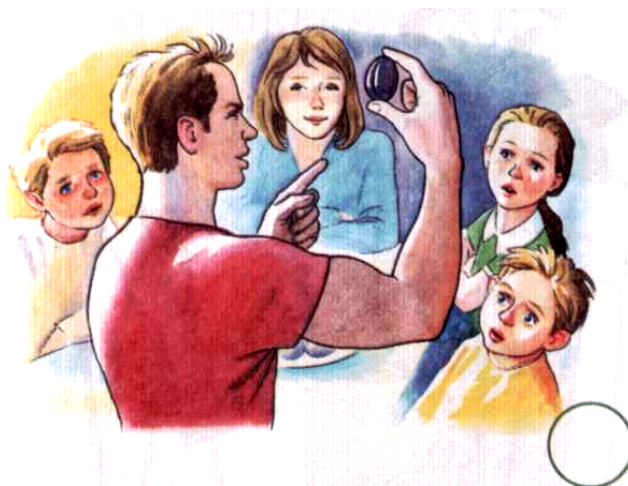
Кісточка

Мама і тато купили слив і хотіли дати їх дітям після обіду. Коля дуже хотів попробувати сливи, він зїв одну сливу.

Але за обідом тато побачив, що однієї сливи нема і запитав : «Діти, хто зїв сливу?»

Всі відповіли: «Ні, ми не їли». І Коля відповів : «Ні».

Тоді тато сказав: «Біда в тому, що в сливах кісточки, і той, хто з'їсть кісточку може захворіти!» Коля почув це і сказав: «Я кісточку не їв, я її в вікно викинув...». І всі засміялись, а Коля заплакав.



Прочитай розповідь, заміни малюнок словом



Оля і Віталій відпочивали у бабусі та дідуся.

Діти ходили в



збирати ягоди -



Віталій і Оля допомагали дідусеві доглядати за



поливали з



Восени



повернулись додому.

Наступного



вони знову поїдуть у



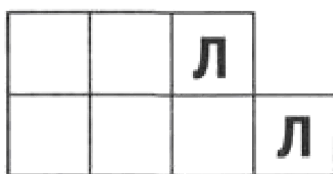
Знайди помилки



Склади розповідь за малюнками



Впиши в кросворд слова, які закінчуються на звук [л].



Як можна назвати ці предмети одним словом?

